

Crònica d'unes nits anunciades

RAFA GIL

Com acredita una certa tradició, els Octubre són precedits –i esquitxats– per una sèrie de propostes metaliteràries suggestives que intensifiquen els seus efectes de nit.

Com durant les millors fires electorals, els fanals de les grans vies de València havien restaurat la seua funció d'asta per a estendards publicitaris, verticals. En la seua superfície, a dues cares, hi havia les fotografies de Vicent Andrés Estellés i el pare Miquel Batllori en format de pla americà, estampades amb un groc molt damnificat. El vent de llevant els excitava i la gota freda els presidia, davant alguna perplexitat molt sincera.

—Quines votacions vénen ara?

—Aquests candidats pareixen nous. Deuen ser les europees.

En realitat, els pavellons anunciaven la imminència de les festes nacionals civils en què s'han convertit els Premis Octubre després d'haver superat la vintena d'edicions i els complexos minoritzants. Cada convocatòria té els seus sants, i Estellés i Batllori eren els

sants patrons d'enguany. A la llum del dia, l'organització ofería un programa d'una frondositat alpina, per a carn ubiqua i tensa. La nit, en canvi, amb proposicions molt sensibles, es va fer per a carn relaxada.

A Jordi Savall, acompanyat de la Capella Reial de Catalunya, li corresponia inaugurar les mil i una nits de la festivitat el divendres 22 d'octubre. La decisió no podia ser més oportuna: Savall. Savall, a l'església de la Companyia de Jesús, amb músiques de la cort del Duc de Calàbria i de Claudio Monteverdi. Rebosteria en solfa de la més selecta, elaborada segons recepta de partitures molt nobles, i representada en un marc coetani, subratllat per la proximitat de la Llotja.

La desbordant aflluència de públic havia demostrat que els paràmetres aplicats pels qui decideixen les programacions musicals a

València, en funció sempre del popularisme, no són gens certs. A la porta de l'església s'havien donat cita molts més invitats que l'auditori podia acollir amb confort, realitat que va desafinar la disponibilitat a alguns dels assistents. Però, segons com, la incomoditat era un privilegi, ja que van ser molts més els inassistents, els que no s'havien pogut fer amb una invitació ni traficant amb influències. El col·lapse humà, a pesar de la possible sobredimensió, no va impedir la correcta execució del programa i va concitar moltes curiositats ambulants a la porta.

- Què fan ací dins?
- Música ecològica.
- Verda?
- No, que no contamina. Sense colesterol.

Jordi Savall. La música interpretada per ell conferia a l'audiència l'espiritualitat d'un retaule de llenya remota. Amb els sucus resultants de l'excitació dels instruments, l'espectador adolorit es podia desprendre de totes les coses supèrflues, adjectives, i quedar en un estat substantiu, nu i pur.

—Ah.

Savall, retallat en l'altar del temple com un oficiant sagrat, va conduir els seus músics i el conjunt de veus del cor a través de les partitures amb la professionalitat que l'acredita. La seua actuació, després d'haver obtingut el Cèsar francès a la millor música per la banda sonora de la pel·lícula *Tous les matins du monde*, havia despertat expectatives que no tardarien a acomplir-se. La música interpretada per Savall conferia a l'audiència l'espiritualitat d'un retaule de llenya remota. Amb els sucus resultants de l'excitació de les violes de gamba, les cornetes i l'orgue, l'espectador adolorit es podia desprendre de totes les coses supèrflues, adjectives, i quedar en un estat substantiu, nu i pur. Solemnitat que no interrompia l'estrèpit d'alguna tos molt virtuosa, de gran qualitat, que quedava instantàniament harmonitzada en el repertori. El massatge per als sentits causat per la música antiga va tenir efectes de llarga durada, i va trans-

cendir el concert, fins ben entrada la nit, en què bona part dels assistents continuaven captius, dissolts en aquesta atmosfera reconfortant, balsàmica. Al cel s'anava formant una simfonia molt elèctrica.

La figura d'Estellés va ser objecte d'adoració nocturna a través d'un concert parlat amb el títol d'"He aixecat, mentre escrivia, el cap". Estava convocat per al dimecres 27, també en la vertical de la lluna, a hora de poeta: les 11 de la nit. La gota freda havia posat a l'acte un pròleg isobàric molt adequat, que s'adia a la crispació interior d'un poeta en estat de dilatació productiva. Al pati de butaques del teatre Talia hi havia unes quantes generacions de poetes amb corbata de napa,

RAFA GIL

sabata negra i calçotí d'esport blanc, per descomptat dividits a extrems d'orfebreria, irreconciliables. El textos d'Estellés eren l'única cosa que els podia cohesionar i els cohesionava. El muntatge, dirigit per Maurici Farré, escenificava alguns dels passatges més vigorosos de l'obra de l'autor de la mare de totes les poesies. Tot, reforçat amb recursos luminotècnics, alguna coreografia i moblament musical de Josep Feliu, però gravitant tota la tensió en el verb estellesià, sobre les veus de Manuel Rodríguez Castelló, Imma Sancho i Pep Jové, els quals van aconseguir moments de gran expressivitat, que van fer les delícies d'un gremi potser a punt d'ingressar en estats de molta fertilitat. El punt òptim de degradació del teatre Talia envasava a la perfecció la situació, i la

proximitat de bars que presumeixen d'aglutinar els qui són i es consideren l'epítom de la poesia local, propiciava instantaneïtat en la transcripció lírica de l'impacte provocat pel concert parlat. La qual cosa mai no agrairà prou la posteritat.

La nit de Llach i Martí i Pol, la gota freda havia mostrat la deferència de capitular. Les primícies mundials en sec són més primícies i més mundials. El pavelló esportiu de la Font de Sant Lluís va començar a inundar-se d'espectadors una hora abans de començar l'esdeveniment, fins a conformar una massa de públic consistent que s'aproximava a la multitud. Els professionals del càlcul ho van quantificar en 5.000. El primer punt de l'ordre de la nit del 28-O era un *antipasto* de deu poetes valencians per a fer boca: Jordi Botella, Jaume Pérez Montaner, Francesc Collado, Francesc Rodrigo, Maria Fullana, Begonya Mezquita, Gaspar Jaén Urban, Sal-

vador Jàfer, Joan Navarro i Manuel Rodríguez Castelló. Poca broma. Des de l'interior dels paisatges de què provenia cadascun d'ells, van extraure les millors collites i van recitar paraules molt sentides, que, com no podia ser d'una altra manera, van destinar al gran Miquel Martí i Pol, que vibrava en la fila zero entre tanta joventut.

Després d'un oportú descans per a desembarcar en la improvisada barra, Llach i les seues circumstàncies van aparèixer sobre un decorat idèntic a un tros de paisatge sideral arrancat d'un betlem. *Un pont de mar blava* venia definit al programa com un cant a l'humanisme i a la mediterraneïtat, i constituïa un dels reptes més ambiciosos en la trajectòria professional del cantant de Verges, que acaba de celebrar els 25 anys d'ofici. L'autor d'una bona part del text que conforma aquesta obra d'intenció coral, Miquel Martí i Pol, havia explicat la primavera passada a aquest cronista noctàmbul que per Llach i per ell, *Un pont de mar blava* era el resultat d'una amistat profunda, però que per tots havia de ser un intent de donar sentit al Mediterrani, a través d'una visió reivindicativa del pensament, de la cultura i de la llibertat.

Llach s'assistia per aquest efecte d'un operatiu contingent de músics i de les cantants grega i àrab Nena Venetsanou i Amina Alaoui, que amb les seues llengües, els seus ritmes i els seus colors conferien una pluralitat de molts quirats al muntatge. Durant tres quarts d'hora Llach va seduir amb els seus cants de sirena els tripulants d'aquesta nau a la deriva que era la nit, i l'èxtasi va adquirir format de pirotècnia amb la presència de Miquel Martí i Pol a l'escenari. Amb el poeta al costat, el cantant va interpretar la cançó *Roda*, enmig d'una complicitat absoluta, hissant els sentits als màxims legals i confegint un estat d'ànim plàcid, obstruït per un assistent insistent amb una bandera amb la santa faç del Che, que amb el seu *reality show* ens retornava a la vall de llàgrimes. L'addicció provocada entre els assistents va obligar el cantant a realitzar un *bis* amb un dels talls d'*Un pont de mar blava*, que no va ser dosi suficient per a un públic insaciable.

Ovidi recitava Fuster a la nit següent. I ho feia en homenatge a Vicent Andrés Estellés, i estampava el punt i final al programa d'activitats nocturnes. Es tractava d'una altra estrena: *Ofici de difunt*. Amb música de Toti Soler, Ovidi Montllor declamava els versos de Fuster pertanyents al llibre del mateix títol, escrit l'any 1950, però que no va conèixer la impremta fins uns quants anys després, a causa de la censura. El recital se celebrava a l'església de les Escoles Pies, al carrer dels Carnissers.

RAFA GIL

L'abundant públic que va acudir a la convocatòria va poder escoltar a la intempèrie el concert de campanes *Tocs morts de mort*, interpretat pel Gremi de Campaners de València. El pròposit de l'organització era l'adequació mental dels assistents per a l'*Ofici de difunt*, però la intenció va ser oportunament interferida per tendres immortals. Després de les vibracions metàl·liques, que van aconseguir desorientar el veïnat, el campanar va exhalar una voluminosa *fumata* blanca. Tot seguit, el públic penetrava al singular escenari del temple i es convertia en insignificant sota l'enèrgica cúpula. En aquella bombonera, la rotunda veu d'Ovidi va començar a ressonar amb el deix dels millors sermons explicats des d'aquells púlpits. Amb la màgia habitual del cantant d'Alcoi, que converteix en or els textos que passen per la seua boca, i l'embruix de la guitarra de Toti Soler, els esperits presents havien assolit el grau de puresa indicat per a afrontar el repte de la nit de l'últim dissabte d'octubre. D'Octubre.

Miquel Alberola

Lluís Llach. Durant tres quarts d'hora, el músic va seduir amb els seus cants de sirena els tripulants d'aquesta nau a la deriva que era la nit del 28-0, i l'èxtasi va adquirir format de pirotècnia amb la presència de Miquel Martí i Pol a l'escenari. Amb el poeta al costat, Llach va interpretar la cançó "*Roda*", enmig d'una complicitat absoluta, hissant els sentits als màxims legals.

Ovidi Montllor. A la bombonera que és el temple de les Escoles Pies, sota l'enèrgica cúpula, la rotunda veu d'Ovidi començà a ressonar amb el deix dels millors sermons explicats des d'aquells púlpits.

RAFA GIL

